MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

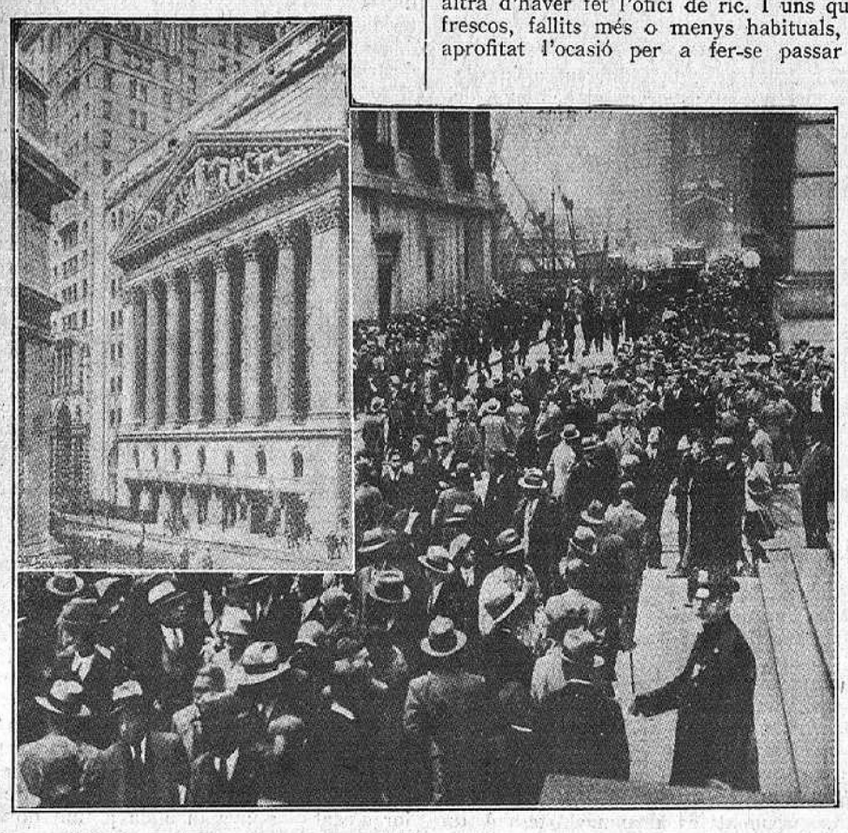
Any I. Núm. 43.-Barcelona, dijous 21 de novembre 1929

presentarà dijous vinent una altra sessió de cinema.

Els drames del diner

Està clar que els tècnics han trobat l'explicació del formidable crac de la Borsa de New-York, els efectes del qual, segons les darreres noves, encara duren des de fa prop d'un mes. Però el que no se sap ben bé és per què aquest crac s'ha produït ara i no un any endarrera, quan la situació era la mateixa. És el mal inevitable de totes les tècniques que no poden fonamentar-se en dades rigorosament exactes. Els millors diagnòstics, siguin de metges, de polítics o d'economistes, són els que es fan després de la mort.

Tothom veia venir la catàstrofe, però ningú no feia cas dels auguris més pessimistes. Per què n'havien de fer cas? Des que l'in-

La Borsa de Nova York. — La multitud al carrer durant un dels dies del pànic

dex de la prosperitat econòmica de Nord-Amèrica va fer néixer la confiança de la gent en tots els negocis americans, era un fet innegable que la compra de valors cotitzables a la Borsa de Nova York procurava al capital esmerçat un guany immediat i suculent. Ningú no es preocupava de la renda del valor comprat que tenia una importància molt secundària. L'interessant era l'augment de preu que proporcionava un guany segur en poques setmanes. ¿Què vindria un dia en el qual es produiria una baixa de preu que convertiria els guanys en pèrdues? Feia dos anys que això es venia dient, i tots els prudents que n'havien fet cabal, comptaven, i no acabaven mai, el guany que havien deixat de fer refusant la compra de valors que, segons les llistes de la Borsa, havien triplicat de preu. I per altra part, quan vingués la davallada, hi hauria prou de temps per a desfer-se dels valors comprats i deixar de guanyar o perdre tan poc que quedaria sobradament compensat amb les ganàncies obtingudes.

Així es va anar formant aquesta massa considerable d'especuladors de tota mena que varen començar les compres amb les seves economies, i, estimulats pels resultats, varen acabar per fer-les en descobert. El volum del capital propi, multiplicat pel crèdit que és un factor d'un valor fantàstic, va permetre que una quantitat gairebé astronòmica de diner estigués compromesa en aquest negoci de pura especulació. I quan va arribar d'una manera imprevista el dia temut de la baixa, tots els que tenien pensat d'aprofitar-lo per a desfer-se de les seves compres, sobretot de les fetes amb diner manllevat, es varen quedar sorpresos que fossin tants a haver pensat el mateix, i la por de no ésser-hi a temps, es va convertir en un pànic que va fer donar a qualsevol preu els millors valors per tal de no perdre la illusió de salvar alguna cosa.

El moviment esfereïdor d'aquesta massa anònima va arrossegar a la gran davallada les posicions més sòlides en el món dels negocis. La banca nord-americana va voler deturar el pànic, sortint a comprar en bloc els valors més injustament depreciats. Semblava que aquest gest restabliria la calma, perquè si els representants del diner compraven el que la massa llençava, tothom compendria que era un disbarat llençar-ho; però això era voler contenir una riuada amb les mans, i la banca va tenir de deixar-la passar pel perill que se l'emportés. La xifra de les compres no podia remuntar l'oferiment aclaparador de les vendes. I l'únic remei va ésser tancar el mercat, suspenent per uns dies el funcionament de la Borsa.

Tot això no ha estat cap novetat. Ha passat i passarà moltes vegades en tots els mercats del món, sense que cap experiència serveixi de lliçó. El que hi ha és que la puerilitat de l'ànima americana es complau en vanitats de tota mena i ha donat al cicló de Wall Street proporcions gegantines perquè el crac de la Borsa de Nova York no seria digne del seu país si no fos el crac més important del món. I sense negar la magnitud de les pèrdues i de les que encara vindran, hi ha hagut en aquest succés tot un amaniment de cuina americana que n'ha fet com una mena de pellícula de propaganda.

Les pèrdues de l'especulació es liquiden en un dia, però es paguen com tota altra mena de deutes. Això representa un gran nombre de drames íntims que s'aniran desenrotllant en un seguit de tristeses que duraran molt de temps. Però vist així, resulta poc americà. Per això, abans que es coneguessin les proporcions del crac, es va fer saber a tot el món que molts milionaris s'havien tingut de vendre l'abric per poder menjar. Una colla de subjectes han sortit als carrers d'algunes ciutats americanes amb un rètol penjat a l'automòbil oferint-lo per cent dòlars per poder comprar pa. Amb poc esforç s'han donat aires d'ex-milionari, que és una manera com una altra d'haver fet l'ofici de ric. I uns quants frescos, fallits més o menys habituals, han aprofitat l'ocasió per a fer-se passar per víctimes del crac que només coneixen pel que n'han llegit als diaris. Però tots ajuden a composar l'escenografia de l'esdeveniment que des de fa prop d'un mes agavella el comentari del món sobre les grandeses de Nord-Amèrica.

I és que aquesta mena de cracs no fan un mal definitiu. Els valors que responen a una realitat de negoci, sigui el que es vulgui el seu preu transitori, representen avui la mateixa riquesa que ahir. Tots els qui posseeixen aquests valors per la renda que en treuen, han vist passar la ventada sense immutar-se. El que més han fet ha estat comprar-ne per aprofitar la ganga de la baixa de preu. De manera que les pèrdues, que s'han xifrat per la diferència entre el preu de tots els valors abans i després del crac, són pèrdues teòriques en una bona part. Els valors inflats sense solta per l'especulació ja no es tornaran a inflar com abans; però els altres, amb més o menys de temps, tornaran als preus antics sense cap dificultat, perquè és el que realment tenen. Tot el que pot passar és que per una temporada hi hagi menys capital disponible per tota mena de negocis, primer perquè, si es volen convertir en diner efectiu els valors actuals, la pèrdua teòrica de la baixa de preu es torna pèrdua real, i en segon lloc, perquè l'especulació, que al capdavall és un estímul, haurà sentit una forta frenada. Això pot fer que augmentin els capitals en els grans mercats de fora d'Amèrica; però a la curta o a la llarga, tot quedarà reduït a un episodi més dels drames del diner.

* * *

Tot aquest aldarull ha donat motiu per a divagar llargament sobre els pecats de l'organització capitalista. I com sol succeir sempre en aquests casos, són els de l'altre cantó de la barricada els que es condolen de la desgràcia de les víctimes. El petit especulador, que ha perdut tots els seus estalvis, troba els defensors més compassius entre els militants de les escoles socials que neguen el dret a la propietat.

Això sembla confirmar el que s'ha dit tantes vegades. Les escoles i els partits socials més revolucionaris són un producte natural de la tradició conservadora. La transformació del concepte de la riquesa i de la propietat és en aquestes escoles una teoría, mentre que en la vida de les grans organitzacions del capitalisme modern és una realitat. Enlloc se sent tan fràgil i transitori el dret de propietat com en la vida dels grans negocis que se solen fer amb el diner dels altres. I no hi ha gairebé cap gran home de negocis que cerqui el diner per l'afany únic de fer-se'n un tresor personal, sinó pel gust — que té molt d'esportiu — de dominar la riquesa i fer-la servir per a noves formes de creació. Però amb la idea de l'Estat, capitalista únic, la propietat estatal es torna rígida i reviu el vell concepte del capital rendista, conservador, covard i curt de gambals que necessita esprémer i esclavitzar el treball per a poder viure.

Si la dèria creadora s'emporta com fulles mortes els petits estalvis amb ventades destructores com la de Wall Street, també deixa com un rastre de renovació social en cada un d'aquests drames del diner el postulat verament revolucionari que el capital no és res ni de ningú, sinó com un servent del treball, que és el que dura.

Els dijous blancs

DESIL·LUSIONS

Un amic nostre — diguem-li l'amic X — fa només quatre anys que resideix a Barcelona. Però si us crèieu que és un pagès us equivocarieu. L'amic X, de fora estant, com ara a ciutat, estava atent a totes les activitats del país, a les palpitacions del temps, com diria feu *Xenius. Si calia baixava a Barcelona per tal de fer d'espectador en un partit de futbol o en una gran estrena teatral.*

Però des que viu a Barcelona, l'amic X ha sofert múltiples desillusions. Hi ha una frase d'ell, una mena de clixé, que resumeix aquest daltabaix. «A Barcelona, diu, he tingut desenganys més grossos que quan al meu districte perdíem unes eleccions.»

Les causes d'aquestes desillusions han cristallitzat en pura filosofia. I l'amic X us diu: «Són les impureses de la realitat.» I si demaneu més explicacions, l'amic X comença dient que no creia que el món fos així, que coses tan importants fossin objecte d'intrigues i petites passions. Perquè encara que l'amic X no sigui un pagès, quan va arribar a ciutat cremava com una brasa. La bona fe, el pairalisme i la badoqueria se l'enduien. La topada amb la realitat fou violentíssima. «Tot està minat per dins», us diu ara. «El futbol és un niu d'intrigues: el teatre un cau de raons. Al marge del futbol hi ha una lluita de ninotets, de juntes, comissions, jugadors i periodistes. I, francament, vistos de prop, tots aquests senyors no m'interessen. Amb el teatre passa el mateix, però com que en la part literària d'una obra teatral només hi intervé un home, i no un equip, ni la moral d'un club, el teatre encara m'interessa.»

La comprovació de l'existència d'aquestes «impureses de la realitat», l'anàlisi d'aquestes causes, ha tingut els seus efectes. L'amic X fa més de dos anys que no ha vist cap partit de futbol. El seu entusiasme d'ahir es limita a una vaga simpatia, però el nostre company no contribueix amb un cèntim a res que de prop o de lluny faci olor de futbol. I els seus comentaris, quan ell fa irrupció als cenacles dels creients, fan l'efecte d'una pedregada.

Oi, amic F, que això no és una faula? A's que volguessin creure que estic teixint una novelleta els respondria que faig un reportatge exacte.

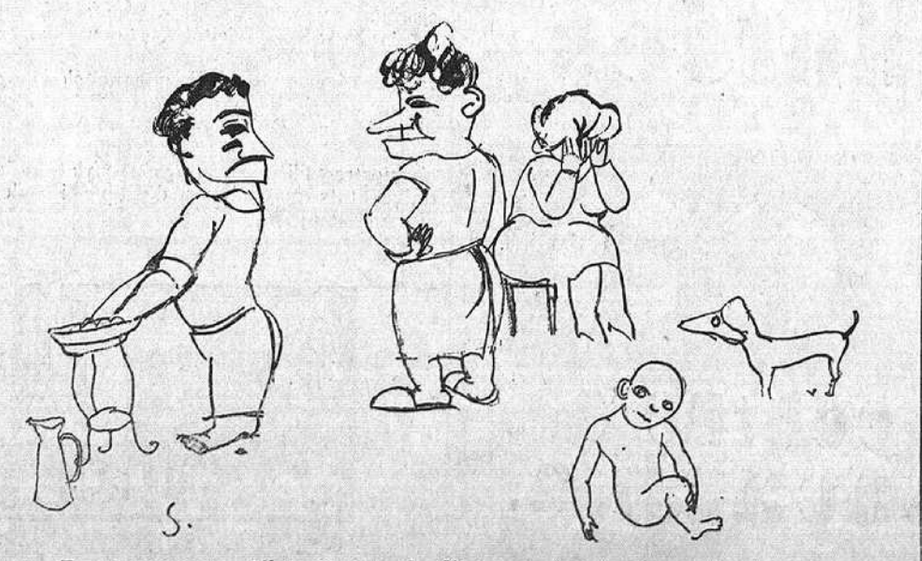
I tornem a les tribulacions sentimentals de l'amic X. El que més el desfarta és que entre la gent d'un cert gruix es comentin tantes plagasitats com entre els àrbitres de la política de la pilota. Ha arribat fàcilment a conclusions molt despectives per als futbolistes i llurs amos, però no es resigna a capir que la gent que escriu per al teatre, «els que tenen entre mans una obra d'una importància literària i social enorme», es devorin mútuament com mastins famèlics. L'amic X imaginava els escollits de Talia cantant davant de l'altar de la musa com l'escolania de Montserrat.

L'amic X divideix els nostres autors en dos grups: el grup A i el grup B. Aquesta manera de fer és una deixalla dels seus bons temps d'afició futbolística. Ell no estranyaria que el grup A devorés el grup B, i viceversa. El que l'exaspera és que un autor del grup A pugui fer manifestacions de canibalisme contra un company de grup i que amb els del grup B succeeixi el mateix. L'amic X fa distincions i us diu que N'Aital deu ésser una persona distingida i ben educada perquè mai no diu mal dels amics i es limita, si tant l'empenyen, a admetre certes reserves sobre l'obra d'un seu company. Pel que fa referència a les males llengües, ha arribat a conclusions que posen en dubte la bonhomia de certs individus, opinió que crec exagerada.

Certament, ni l'èxit més o menys literari, ofega l'envegeta i apaga els gelos de l'infant que no pot estar-se de fer una rebequeria quan el públic aplaudeix l'obra d'un company. Quant a l'èxit pecuniari, ja pot suposar-se que no apaga la set. I no admet el meu amic que l'enveja portada a tal extrem sigui un senyal de vitalitat.

I posat a filosofar, l'amic X us diu que no comprèn les proporcions de la lluita perquè la xifra d'afers del nostre teatre és ben minsa. Tampoc entén el nostre amic que certs autors hagin perdut l'instint de conservació. Són pocs, diu ell, tan pocs que gairebé no formen equip, o l'un necessita de l'altre i no cal que pr tenguin enfilar-se sobre cadàvers, perquè alguns no tenen ni cadàver.

M. B.

— De manera que t'has gastat els diners, i avui ha de venir el procurador?
— Busca una excusa. Diga-li que amb això de Nova York no li podem pagar.

MIRADOR INDISCRET

La barretina d'En Cambó

Sota aquest mateix títol un periòdic de Montblanc publica un article per explicar una anècdota camboniana. Sembla que la primera vegada que a Barcelona es varen portar barretines amb una intenció protestatària va ésser amb motiu d'una gresca d'estudiants. En Cambó va fer portar un paner ple de barretines i es va posar a vendre'n, al mig del pati de la Universitat.

— A pesseta, barretines!

L'articulista de Montblanc conta l'anècdota amb tanta emoció, que si no fos això i el pseudònim — Jordi de la Conca — tan repairalista, ens pensaríem, vaja... ens pensaríem que està carregat de males intencions.

Un admirador d'En Barbey

En Rueda, l'oficial que té cura de la premsa a la Casa Gran, ha demostrat sempre una debilitat per aquell ex-regidor d'Acció Catalana.

Rara és la vegada, quan troba el repòrter de *La Publicitat*, que no li pregunti: «Què fa En Barbey?»

L'alludit repòrter ha pogut descobrir, per fi, el perquè de l'admiració a un ex-regidor catalanista, per un empleat que mai havia estat afiliat als catalanistes.

I és que en certa sessió simulada, d'aquelles que es feien a l'estiu per a complir amb la llei, però en la qual es deixaven tots els dictàmens sobre la taula per a discutir-los la setmana següent, no es trobava present cap regidor.

En Puig i Esteve a la presidència, va fer seure a un escó a En Rueda perquè aquest exercís el càrrec de regidor. I a l'acte constaren les paraules del president: «A petició del senyor Bardey s'acorda que tots els dictàmens quedin damunt la taula.»

Això d'haver suplantat a En Barbey, es veu que ha fet néixer a En Rueda una debilitat pel d'Acción Catalana.

"Fins Nadal!"

En Gisbert ha estat un home de lluita. Ara fa tres anys hi hagué una febre de revistes. Al Còmic, al Nou i al Apolo es feien la competència. Això passava al mes de setembre. Els del Nou anunciaren la revista i posaren aquesta nota: «*Se venden localidades para el día del estreno y las diez primeras representaciones.*» En Sugranyes, no volent ésser menys va fer posar aquest avís: «*Se venden localidades para el día del estreno y las once primeras representaciones.*» En Gisbert, sense amoïnar-se gaire va escriure al cartell: «*Se despachan localidades para la noche del estreno, Todos los Santos y para las fiestas de Navidad y Año Nuevo.*»

La darrera facècia d'En Sánchez-Juan

És ben comprensible que sovint als nostres diaris trobem alteracions de frases, de mots, de síllabes, que en altres països és impossible que hom hi caigui: i és perquè en el fons tenim uns correctors de proves que no ens mereixem: aquí els correctors de proves són els propis intellectuals, que s'hi han de guanyar la vida més fàcilment que fent versos.

El creador del sànchez-juanisme, Sebastià Sànchez-Juan, és un dels casos més exemplars. L'altre dia, qui sap si llimava aquells versos:

...quadrilàter blau-cel, ala de mosca...,

en va fer una com un cove. Un assidu collaborador d'*El Matí* havia enviat un article al marge de una exposició de les Galeries Dalmau, i acabava un paràgraf amb questes paraules: «...i no ens ve de nou, puix que coneixem prou bé el seu credo artístic.» Sànchez-Juan, corrector de proves d'aquell diari, trobà en aquest final d'article una ocasió brillantíssima de lluïment, i, tractant-se d'*El Matí*, suprimí la paraula *credo*, catalanitzant per unes altres que arrodoniren la frase: «..i no ens ve de nou, puix que coneixem prou bé el seu crec-en-un-Déu artístic».

Illuminat per la pròpia agilitat d'esperit, Sànchez-Juan es fongué de satisfacció per sota l'arc de Sant Martí de la seva troballa.

Un moro valent

La *Gazeta de Vich* del 12 del corrent, sota el títol «Bateig d'un adult», donava la notícia que «el moro Brahim ben Moulont, africà, natural de Tagagra en la Kàbila de Sous», havia estat batejat a la catedral de Vich.

Segons l'esmentat diari, «el catecúmen se adaptà al ceremonial Romà, ab molta presencia d'esperit».

I ara, com deuen batejar a Vich, que temin d'esverar un moro?

La nostra joventut refinada

Retallem d'un substanciós article publicat en una d'aquelles revistes els redactors de les quals es pensen que des de llur recó han de trasbalsar el món amb llurs esgarips:

«...Apuntem els casos de Barradas, executant ses obres més reeixides en ple orgasme sexual, i Chirico pintant els seus quadros inicials sota la influència de còlics, migranyes, etc...»

Aquests casos, l'autor els cita com a exemple de la forma en què es produeix la pura poesia. Veritablement, no es pot pas negar que, deixant a part la sintaxi, el significat de les paraules, el sentit comú i el saber allò que hom s'empatolla, representa tota una estètica.

Sempre al corrent

— ¿Sabeu que no falta qui diu que l'èxit d'aquesta Exposició es deu tot a En Gual?

— No m'estranya. En Gual és un home documentat i està tot cofoi del càrrec de director de l'«Instituto del Teatro Nacional».

— Sí, sí. Però aquella malaltia, tan venturosament explotada per *La Veu*, l'allunyà dels afers quotidians; afegiu a això els dos mesos de convalescència passats a Cauterets, i una curta estada a l'Espluga, i llavors veureu...

— Què?

— Que no pot haver intervingut per res en l'organització de l'Exposició.

— I l'aportació del «affiches» de Colin, a qui es deu?

— Colin heu dit?

— En Paco Madrid assegura que aquest cartellista francès el portà En Gual.

— En Paco Madrid ha comés una de les seves entremaliadures per servir l'amic.

— Dones, qui l'ha portat?

— Què sé jo! Sols em consta que quan digueren a En Gual que Paul Colin portava a l'Exposició del Teatre una magnífica collecció de cartells i bocets de decoració, l'illustre autor de *La fi de Tomàs Reynalds*, amb aquella ingenuïtat que l'afavoreix tant, preguntà: «Qui és aquest Colin?».

Favors que maten

Després de tenir aixecada la suspensió, *El Matí* va trigar encara quaranta vuit hores a tornar a sortir al carrer.

Aquest fet, que alguns han interpretat d'una manera maliciosa, no és res més que una *suite* de la tradició de la casa. Quan la fundació d'*El Matí*, el diari va trigar un anyet a sortir. És natural que ara s'hagi pres quaranta vuit hores de temps.

Per què portar pressa? Al cap i a la fi, per la gent que l'han de llegir...

Una altra «agresión»

A *La Noche*, sempre tan atents a recollir totes les novetats literàries més o menys trepidants, dedicaven una manxeta de presentació a Thomas Mann, amb motiu d'haver-li estat concedit el Premi Nobel de literatura.

Ara que, per un petit error (suposem que la culpa és del linotipista) deien que Thomas Mann era francès, quan fins En Cecili Gasòliba deu saber que és alemany.

Ara, ho entenem!...

El senyor Ambrosi Carrion actua de secretari del Congrés de *Genealogía Heráldica y Nobleza a Fuero de España*.

— Bé... i què?

— Oh, res. Sembla que és una collocació que li han buscat els empresaris de teatre perquè no li quedi temps d'escriure cap drama.

Merescut homenatge

Al poeta i dramaturg Ramon Vinyes, que se'n va a Amèrica un dia d'aquests, hi ha qui li dedica un vermut d'honor i qui li dedica un cafè.

El que no ha estat possible, pel que es veu, ha estat trobar qui li volgués dedicar un dinar.

A veure si un dia d'aquests el conviden a fumar.

Una baixa

Perquè el senyor Pich i Pon, en un discurs en castellà, de la *despensa* en va dir *dispensa*, el senyor Màrius Aguilar ha renunciat a collaborar a MIRADOR, on havia aconseguit uns dies abans publicar, després d'algunes gestions, un article sencer. Una vegada més, pel que es veu, les petites causes han produït grans efectes.

El senyor Màrius Aguilar justifica la seva baixa perquè diu que, en recollir la *gaffe* del senyor Pich i Pon, l'hem *agresionado*. Veiam si resultarà que ha pres el senyor Pich i Pon per mestre de castellà.

De totes maneres, el senyor Màrius Aguilar serà sempre per nosaltres l'Aguilar, sense fer esment de la seva manca deplorable de tot sentit de mesura.

Ganes de complicar les coses

«El saturament de pairalisme en mig d'agradables convergències i sempre aiençades conversacions, donen tot el relleu a la fina percepció del nostre volgut amic, ... a l'obtenir uns instants tan agradables com oportuns.»

Tot aquest preàmbul que trobem a *La Comarca de Vich*, és la preparació per a dir que els senyors Maspons i Anglasell, Valls i Taberner, Durand i Balada, Cabanyes procurador, Nicolau d'Olwer, Blanc, Cabanyes, arquitecte, Vidal de Llobatera, Carrasco, Dalmau i Domènech, varen anar a fer una castanyada a Panissés, la finca d'En Francesc M.ª Masferrer, al cor de les Guilleries.

I tan fàcil com és escriure clar perquè els lectors es puguin assabentar de les coses.

El fals Ulloa

Alguns diaris donaren la notícia que havia arribat a Barcelona per pendre part a les deliberacions del Congrés Internacional d'Història, l'historiador peruà don Lluís Ulloa.

La notícia hagué d'ésser desmentida. Sembla que un periodista va interpretar malament el nom d'un dels que havien arribat i el prengué pel de la hipòtesi de Colom català. El bo del cas, segons expliquen, és que els periodistes tot era dir-li «señor Ulloa» per aquí, «señor Ulloa» per allà, sense que l'interpellat desfés l'equívoc.

Fins que un repòrter se li atansà a fer-li un interviu sobre el discutit origen del descobridor de la República de Santo Domingo, no va quedar aclarida la confusió.

Un ressentiment lògic

El qui més ressentit estava que haguessin donat la falsa notícia de l'arribada del senyor Ulloa, era el seu «introductor» al públic, En Domènec de Bellmunt, qui amb molta raó deia si era possible que ell no n'hagués sabut res que venia a Barcelona.

Una qüestió històrica que no es tracta en un Congrés d'Història

Sembla que precisament és en una assemblea de gent documentada, que han d'escatir-se els punts que es presenten confosos.

Doncs en el Congrés d'Història d'Espanya s'ha eliminat tota discussió sobre l'origen de Colom... per a no ferir susceptibilitats.

No sabíem que la història fós tan sensible.

Però si el senyor Ulloa no ha vingut ara, vindrà mes endavant

I no serà precisament per donar conferències. El professor peruà Lluís Ulloa, és probable que per un llarg temps fixi la residència a la nostra ciutat, per a consultar els arxius de la Corona d'Aragó sobre el tema tan debatut com obscur, de l'origen de Colom.

També és probable que recorri algunes ciutats espanyoles on pensa trobar documentació sobre la matèria.

Els nostres clàssics

«Madona Agnès Armengol: si bona cosa és proveir per a l'esdevenidor, no ho és menys remembrar el passat, tal com ens ho recordava sovint mestre Aguiló.

En adreçar-vos aquesta meva adhesió a l'acte amb què es projecta honrar-vos, he de dir que és per al gloriós passat de la vostra actuació excelsa, tota ella dedicada a l'enlairament de l'afecte vers la terra que us ha vist néixer.

Testimoni d'aquest passat és el fruit de la vostra alada ploma de poetessa que ens haveu llegat, com també el record d'una vida exemplar de dona catalana, que per a Catalunya ha estat sempre a les avançades, pregonant amb les armes de la paraula i dels seus actes l'amor que els fills han de servar a la mare Pàtria.

Un devot, un deixeble, us adreça aquest record d'estima i afecte, que per vós sent de temps llunyans, i us prega de voler-lo acceptar. — *Aureli Capmany.*»

Es veu que aquests folkloristes quan es posen a fer l'exquisit també en saben. Mare de Déu! I aquella «encisera senzillesa de la parla popular» on queda?

Els admiradors que comprometen

El jove escriptor Miquel i Macaya segueix, de *Catalunya Social* estant, els seus comentaris entorn de *Josafat*, la novella de Prudenci Bertrana reeditada no fa gaire.

Com que tant aquest article com l'anterior han estat, naturalment, adversos, llur autor vol desfer-ne el mal efecte acabant amb un elogi de les qualitats literàries del novellista empordanés. És a dir elogi, si és que com a tal pot pendre's aquesta frase, per exemple: «és l'autor que més llegeixo per tal com s'adiu més al meu estil». Acompanyem l'amic Bertrar en el sentiment.

Abdessalam Ben Larbi Bennuna

عبدالسلام بن العربي بنونه

ABDESSALAM B. L. BENNUNA

ha passat uns dies entre nosaltres. El seu tipus i la seva xilaba de color de rosa han cridat l'atenció per on ha anat. Ha passat hores i hores a les biblioteques i a l'Arxiu de la Corona d'Aragó cercant documents referents a les relacions de Catalunya i el Marroc.

Abdessalam Ben Larbi Bennuna és una alta personalitat cultural i política. No tan sols perquè és membre corresponent de la Reial Acadèmia de la Història de Madrid, o perquè hagi estat ministre de Finances del Maghzem i alcalde de Tetuan té qualitat social, sinó perquè és un dels homes més cultes de tot l'Islam i a més a més de la seva erudició poseeix una gran sensibilitat poètica. La seva personalitat és respectada por tothom i una conversa amb ell sempre resulta interessant.

Bennuna parla el castellà. Quan vaig ésser al Marroc ara fa dos anys, tinguí la satisfacció d'ésser presentat a ell per l'admirat periodista Leopoldo Bejarano. Aquests dies hem recorregut Barcelona, junts i de les nostres converses n'hem tret les presents anotacions. La seva alegria més gran ha estat trobar-se amb l'estàtua d'Averroes a la Universitat de Barcelona, que visità acompanyat de Rafael Salanova. S'ha sentit emocionat. Tant que quan vàrem dir-li de retratar-nos sota l'estàtua, accepta gojós.

Heus ací la conversa interessant d'un gran poeta i d'un gran polític àrabe.

—L'estat actual de la literatura àrab respon o no a la seva tradició històrica?

—Com és sabut, les arts i les lletres aràbigues tingueren la seva màxima esplendor en el III *karn*. Els temps d'Ab Asidas (El Abasillini) a la part oriental i els dels Amanuites (El Amauillen) a Andalusia i Nord d'Africà, fa nou cents anys, marquen l'época gloriosa de l'Islam. Certes arts com la pintura i l'escultura no poden ésser cultivades a casa nostra, puix que la nostra religió ens prohibeix de reproduir tot el que és vivent. Encara per a la pintura hi ha una mica la porta oberta. El Profeta va manar un dia, a la seva muller Aitxa, que tragués un tapís que cobria una porta perquè en ell eren representats ocells volant; però el va fer posar damunt d'un llit. Aquest gest uns l'interpretaren com a protesta del Profeta per l'art d'imitació de la Naturalesa i d'altres com una simple ordre sense cap transcendència. Això fa que hi hagi a Palestina, especialment, uns quants pintors àrabs. L'escultura està del tot prohibida per a evitar que els homes converteixin en ídols les estàtues.

— I la música?

— La música a casa nostra fins fa pocs anys no tenia notació. Es transmetia de boca en boca i de generació en generació... Les dones del camp donen cançons noves que es perdien... Ara ja procuren recollir-les... D'ençà que sóc membre de la Junta Superior de Monuments Històrics de Tetuan, que hem procurat recollir quasi tota la música aràbiga antiga. Hem trobat coses meravelloses.

— I la literatura?

— Passada l'època esplèndida que us he dit, ens mantinguérem uns anys en la més pobra producció. En els vostres segles XVII, XVIII i fins a les darreries del XIX, us parlo usant la vostra cronologia per a major claredat, no hem tingut cap gran escriptor, cap gloriosa figura poètica. Algun poeta, algun historiador pobre de mètodes i de temes, etc., però el desvetllament literari islàmic, vist en conjunt, naturalment, començà així que l'occidentalisme cultural volgué imposar la seva forma i fons. Llavors hi hagué com una reacció espiritual que féu que els nostres avis volguessin retrobar la seva pròpia ànima, el seu sentiment íntim. I la literatura inicià de nou una bella resurrecció. Val a dir, abans de continuar per aquest camí, que, segons l'estat de consciència política de cada país, la literatura trobava major horitzó. I si al Marroc no hi havia cap paraula original, a Egipte o a Turquia, a Síria o a l'Irak, segons l'evolució política, es retrobava una esplendidesa literària proporcionada.

— Com podríem fixar el punt del renaixement literari aràbig?

— Quan Anglaterra entra a Egipte en la segona meitat del segle passat, i, pel que fa referència a altres bandes, podríem fixar-lo cap al 1870. Llavors va començar la renaixença de les nostres lletres...

— Dominava més la lírica que la prosa?

— La prosa, *el adab*... prosa rimada... I en ella comentaris de la nostra història i de la nostra filosofia...

— Aquests comentaris quin sentit tenien: eren objectius, fets per un amor a l'erudició o hi havia exaltació de temps passats i millors?

— Naturalment! Exaltació dels temps millors... Podem dir generalment que la literatura moderna s'inicià sota els auspicis d'una exaltació corànica, de la nostra religió i dels nostres costums; després ha passat per una exaltació de l'amor. Això, que potser molts de vosaltres en diríeu romanticisme, s'ha traduït en una exaltació permanent de la pàtria, de la terra...

— Ja.

— Els homes que iniciaren el moviment literari renaixentista es deien el fakih El Hachui, que ara deu tenir uns seixanta anys; Ben El Mamóun El Belguiti, que en deu tenir uns setanta, i Ahmad Sukeisich, d'uns cinquanta cinc. Les seves obres són destinades a l'elogi de les confraries, dels costums, lloant la vida del Profeta, etc... Ara els joves tenen un sentit terral de la poesia. Cal dir que tenim poetes magnífics i d'avantguarda. Aquells que acabo d'anomenar es mantenen dins de la mètrica antiga i dins de les imatges antigues també. Podríem dir-ne clàssics. Però els joves d'avui dia són uns poetes de mètrica antiga, tradicional i d'imatges noves. El millor dels nostres poetes és un xicot de vint anys, Alal El Fazi, dotat d'una empenta heroica extraordinària. Les seves composicions són encaminades a cantar l'Islam. Hi ha també Mohamed Daued, de vint-i-nou anys, que em cap l'honor que sigui gendre meu. Ha guanyat darrerament la flor natural als Jocs Florals últims. També és un poeta patriòtic. Podria anomenar-ne molts més, i entre ells Meki Nazeri, de vint-i-quatre anys, i El Mujtar El Suzi, de trenta, finíssims poetes que han sabut agermanar la forma clàssica amb la imatge nova.

— I, a part aquesta poesia heroica, no hi ha a l'Islam un desig d'investigació històrica?

— Sí, senyor. S'ha de tenir en compte que el nostre món està molt repartit i té gran diferències racials, segons el que podríem dir-ne proteccionisme occidental. És a dir, que no és el mateix estat pròsper per a tots. Egipte és la part de l'Islam més avançada; pot posar-se al costat de qualsevol país de cultura occidental europea; segueix l'Irak, l'esforç cultural del qual està en relació directa amb el seu Estat; el tercer lloc l'ocupa Síria i el darrer el Nord d'Africa. A tot arreu la literatura ha passat a ocupar la plaça que li pertoca. Cal advertir la transcendència que ha tingut en el moviment cultural general l'obra d'El Schij Mohamed Abdu, que ha portat un esperit nou a la filosofia, ja que sense sortir de la part dogmàtica ha donat una interpretació nova al Corà. Els seus *Comentaris al Corà*, junt a la filosofia islàmica de Jamal Edin El Afgani, són una força ben viva.

— Creieu que la guerra europea ha influït en aquest moviment espiritual?

— Ben cert. La guerra europea ha tingut la virtut d'excitar el sentiment pairalista en tot l'Islam. Generalment hi ha un concepte equivocat pel que fa referència al moviment espiritual. Els àrabs no som pas enemics de la cultura i els costums occidentals. No som enemics de res, de la mateixa manera que no es bon musulmà aquell que no creu en Jesucrist. El que passa és que hi ha costums que ens van bé i d'altres que no ens agraden perquè nosaltres amb la nostra manera de viure creiem que els hem superat. Nosaltres adoptem el que creiem bo: l'electricitat, la nova manera de treballar la terra amb maquinària agrícola pertinent i tot allò que no s'oposi al nostre esperit religiós... La medicina, l'enginyeria, la química, etc., tot això esta incorporat al nostre moviment cultural. Així els nostres fills quan no són enviats a les universitats magnífiques d'Egipte i Palestina, passen a les universitats d'Anglaterra, Alemanya, Suïssa i França on estudien llurs carreres.

— Per quines hi ha més afició?

— Per l'advocacia, de primer; després, per la medicina i també per l'enginyeria.

— I l'arquitectura?

— Res. La nostra arquitectura, veritablement àrab i que res no té a veure amb certes imitacions de mal gust que he vist anant pel món, per ara és intangible, puix que respon a la comoditat, al confort i a les necessitats climatològiques.

— El teatre àrab, existeix?

— Sí: al Caire. Tenim un teatre bastant complet. Es fan drames, òperes amb temes històrics. No és un teatre floreixent perquè tot just s'inicia. Com tots els teatres que comencen, flaqueja de tècnica i de perfecció, però el manté la força dramàtica heroica i la poètica. La música, com ja he dit, és molt important i la seva època més esplèndida pertany a les hores àurees de Moloc el Taueif.

— Teniu moltes obres escrites?

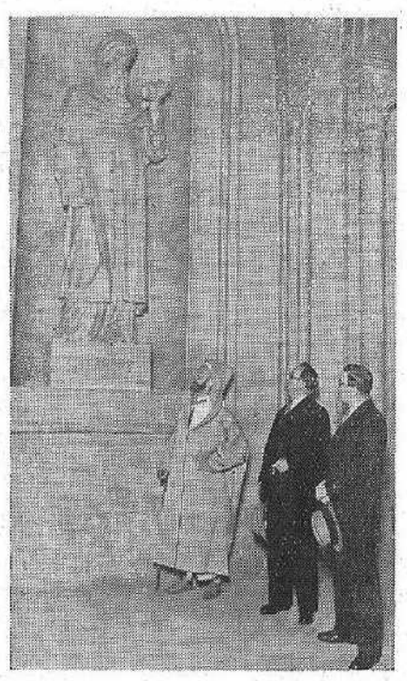
— Publicades, cap. Faig estudis i res més. Fins ara ens havia estat difícil editar les nostres obres perquè no tenfem imprempta, però ara hem tingut la sort de poder-ne muntar una. La facilitat d'edició augmentarà la producció literària. Tinc escrita una obra titulada *Lliçons de la història del Marroc* i una altra sobre *Els Jocs Florals a l'època àrab, abans del Profeta Mahoma...*

— És curiosa aquesta antiguitat dels Jocs Florals?

— Sí. Els Jocs Florals en aquella època es feien de manera ben diferent a la d'ara... Sota una *jaima* gran, al bell mig del zoco, es feia una crida a tots els poetes de l'Aràbia i en ésser reunits s'elegia un home que consideraven com el més alt prestigi poètic de la reunió i era qui feia de jutge... Llavors es llegien les *kasidas* (poesies), que consistien en petits poemes fins arribar a cent *beitchear* (versos)... I excellien les dones, que també llegien llurs treballs... La kasida premiada era escrita damunt seda i penjada en el *Kaba*, l'edifici sagrat de la Meca... Les festes poètiques de més anomenada eren les del zoco Okad i floreixien els Jocs Florals en els segles IV i V de la vostra era.

— Heu trobat res d'interessant a l'Arxiu de la Corona d'Aragó amb referència a les relacions d'aquesta amb el Soldà del Marroc?

— Moltes coses. Certament hi ha documents d'un interès extraordinari i un seguit de papers inèdits fins avui que poden donar molta llum pel que fa a la força política de llavors. He trobat, per exemple, una documentació extensa en un període de cinquanta sis anys del VIII *karn* nostre, o sigui fa sis cents anys. En aquesta data trobem que el Soldà de Granada demana al del Marroc que vulgui signar també el tractat de pau que té a punt amb la Corona d'Aragó i una contestació afirmativa a un document del *Soldà d'Aragó*, en el qual segurament es demanava també un pacte. Els tractats consistien a normalitzar les relacions comercials i socials, de protecció de súbdits. Sembla que els tractes comercials eren força intensos, donat que la Corona d'Aragó comprava blat del Marroc. Les relacions marítimes eren molt ben lligades per nombroses comunicacions. Els tractats de pau entre el Soldà del Marroc i el d'Aragó tenien quasi sempre el termini de cinc anys. Hem de tenir en compte que canviant en aquell temps les circumstàncies polítiques cada dos per tres, fins es feien tractats polítics de catorze mesos. També he trobat un curiós document del soldà del Marroc dirigit a la muller de Don Pere, en el qual, després d'un exordi eloqüent d'elogi a la reina, que és una singular peça poètica, accepta el prec de la dama d'estendre el pacte de pau al seu germà, rei de Mallorca. No he acabat encara d'estudiar tota la documentació de l'Arxiu, però abans de tornar a Tetuan procuraré haver-ho llegit tot per tal de poder advertir els historiadors àrabs el valor que per a la història del Marroc té la documentació del vostre Arxiu...

Bennuna sota l'estàtua d'Averroes

Moltes més coses va dir-nos Bennuna, però a un lloc o altre teníem d'acabar la conversa ara que hem acabat un paràgraf.

FRANCESC MADRID

PETITS REPORTATGES

"Même Lieu"

Quatre gargots escrits amb llapis, guix o carbó damunt les socalades de marbre o pedra polida d'una façana poden tenir tant interès decoratiu com un tapís.

I això és tan cert que podria ilustrar aquesta informació amb tres o quatre exemplars típics, però fàcilment us els imaginareu. El material abunda tant, particularment a les parets dels santuaris i dels monuments de prestigi! Amb una mica d'esforç d'imaginació podreu representar-vos un fragment d'un d'aquests dibuixos murals fotografiat, ampliat i emmarcat, i llavors convindreu que els ninots dels infants i les inscripcions dels grafòmans poden tenir un gran valor decoratiu com un tros de teixit antic, gairebé com una pintura rupestre, i la suggestió d'un document. No obstant, si les parets de la façana de casa vostra han estat violades fareu bé de fer-les netejar.

Si un cabdell de gargots d'aquesta mena hagués estat descobert en una paret d'un carrer de Pompeia el trobaríeu ple de suggestions. Un rostre dibuixat de perfil mirant a l'esquerra, uns quants números, una regla de sumar, unes figures que semblen fetes amb filferro, unes ratllotes sense intenció, un nom d'una dona, i el màxim insult que pot fer-se a una dona, el nom d'un polític i d'un futbolista, un mot obscè, o un automòbil o una locomotora amb molt de fum, tot això ben garbellat, escrit amb direccions distintes, de tort i de través i amb llapis i guixos diversos, constitueix el material d'un d'aquests plafons de gran valor documental i decoratiu. No perdreu el temps destriant els elements d'aquest garbuix. I si tot voltant pel suburbi heu perdut la noció de si sou al Poble Nou, a Sant Martí o a Sant Andreu, el nom d'un team de futbol de la barriada i el d'un equip que encara no té estat legal us orientarà tot ritmant amb el nom de dues o tres mosses, casos de precocitat encanallada famosos al barri, de les quals, gràcies als dibuixants primitius, podreu suposar que fan ostentació d'uns pits de llimona que salten com pilotes voltats d'un mosquer de mirades i que bellugant sota la roba ratllen el vestit com diamants.

* * *

En sortir d'una botiga de la plaça de Catalunya i en disposar-me a trencar cap a la Porta de l'Angel, el costum de passar molt ran de les parets i la circumstància d'haver d'encendre un cigar, em va permetre llegir damunt la pedra polida d'un façana la següent inscripció: «Même lieu». Era una lletra viril, evidentment masculina, feta d'esgarrapada, escrita, com totes les inscripcions murals si el grafòman té una gran extensió al davant, no al nivell dels ulls del que escriu, sinó a l'indret de la boca, fet que podeu comprovar i és naturalíssim si teniu en compte que escriure a la paret equival a un cop de veu, a un crit.

Aquesta llegenda em va deixar pensatiu. Evidentment, la inscripció era feta per un home d'una alçada normal, un home major d'edat, i anava dirigida a una dona estrangera que passaria per aquell lloc i distretament, aturant-se i fent com aquell qui cerca quelcom al moneder, llegiria l'avís. El dia abans, en parlar el'a d'un aparador que li havia interessat molt, ell li hauria dit que a la paret del costat de l'aparador escriuria la indicació del lloc on podrien trobar-se. L'indret és cèntric i a tots dos els vindria de passada. Ell potser hauria aprofitat la nit, o a la matinada per escriure aquell avís, o potser ho hauria fet en ple dia subreptíciament o descaradament, sense témer de passar per grafòman.

La prohibició i la clandestinitat devien ésser els principals encants d'aquestes relacions amoroses. I segurament la història d'aquests amors tindria per testimoni certs carrers de la ciutat vella, o de Gràcia, o de Sant Gervasi. Hi ha tants indrets que demanen una parella! I potser ell, el que tenia la iniciativa de dictar l'ordre del dia, era el més vigilat. També podia suposar-se que l'avís indicava que durant la darrera entrevista no fou possible senyalar el dia de retrobar-se.

Totes aquestes suposicions varen confirmar-se al cap d'alguns dies amb una altra descoberta tan casual com extraordinària. Ja no hi havia cap dubte que els amants eren estretament vigilats i això els obligava a aprofitar tota mena d'ocasions. Un altre avís dient el mateix: «Même lieu», vaig trobar-lo dalt d'un dels campanars de la Sagrada Família al moment de cedir la meva finestra al company d'ascensió.

Però aquesta vegada l'avís era lletra de dona, una lletra alta i apretada, no exempta d'una certa coqueteria decorativa. Dubtar que havia trobat el complement de la parella i que aquest missatge tenia relació amb l'altre m'hauria semblat una arbitrarietat. I se'm va representar a l'acte que havent ella d'acompanyar uns forasters a la Sagrada Família hauria dit al seu amic que, en cas de poder-se veure aquell dia, escriuria l'avís damunt la pedra del cloquer entre finestra i finestra de tal campanar. I ell havia anat a cercar el missatge dalt del campanar de la Sagrada Família...

Al cap d'un cert temps vaig fer un tercer descobriment més sensacional. En entrar als corredors subterranis del metropolità de Gràcia, a la plaça de Catalunya, vaig sorpendre una dona ben vestida escrivint sobre un anunci de paper que hi havia enganxat a la paret. En veure's sorpresa va marxar ràpidament. Havia escrit: «Cloître S. Anne». No hi havia cap dubte que la lletra era de la mateixa mà que la de la Sagrada Família. En recordava totes les característiques i trets principals. No vaig gosar córrer, però una sèrie de detalls varen jugar contra mi. Al despatx de bitllets tornaven un canvi a un altre passatger i en donar-me el bitllet la maquineta no va funcionar d'una manera gaire fina. I tot perdent minuts esperant que a la porta de l'estació foradessin els bitllets de tres persones que m'anaven al davant vaig veure aquella dona entrar al vagó i el tren com sortia.

MANUEL BRUNET

L'Aperitiu que el nostre collaborador Josep Maria de Sagarra ens havia de trametre des de Londres, on es troba actualment, no ha arribat a temps per ésser inclòs en el present número.

Joies Rellotjes
J. Roca
rambla del centre 33.
passatge bacarai. 2.

TOS BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc.
La verdadera medicación balsámica la encontrará con el uso de las
PASTILLAS MORELLO

GRAVATS TIPOGRÀFICS ✒ BADAL I CAMATS ✒ París, 201. Telèfon 74071

NOTES ANGLESES

Impostos per correspondència

Parlant de l'ús del correu a Anglaterra, vàrem deixar per a un altre capítol un tema que be se'l mereix i que ara, com cada any pels temps de treure les cèdules personals, té la seva actualitat. Tothom es queixa de les hores que cal perdre, de les cues que cal fer, per arribar a treure aquest minúscul i costós document. I pensar que la solució és ben senzilla! Per què no és utilitzat el correu? Heu ací com van aquestes coses a Anglaterra; no, ben entès, per treure la cèdula, que no existeix, sinó per al pagament de l'impost sobre els ingressos.

Havia vingut a Barcelona a passar les festes de Nadal, quan, un matí, vaig rebre un sobre llargarut encapçalat amb aquests mots, en grans lletres negres: *On His Majesty's service.*

Vaig obrir-lo amb una certa inquietud. ¿Què diables em volien en servei de Sa Majestat Britànica? Volien simplement que omplís una fulla impresa (*return* o report), indicant la meva professió, els meus emoluments, les meves rendes, el meu estat, el nombre de fills, etc., una mena de fulla d'empadronament, com si diguéssim. Vaig fer-ho amb tota cura, després d'haver llegit conscienciosament les instruccions que acompanyen la fulla. Per molt de temps que hi passés, no hi vaig passar enllà d'un quart. La fulla va precedir-me de pocs dies camí d'Anglaterra.

Un cop arribat, em vaig trobar amb un altre sobre més petit, però ostentant igualment els mots pomposos "En servei de Sa Majestat", em reclamaven la mercè d'una ràpida resposta a la comunicació anterior de l'Inspector d'Impostos. El canvi d'adreça, l'anada i tornada de Barcelona, havia endarrerit l'arribada de la meva resposta, i ja em donaven l'alerta perquè contestés de seguida. Vaig escriure dues ratlles dient que, en tal data, des de Barcelona, la fulla havia estat tornada; i vaig donar un cop d'ull a les instruccions, secció de *penalties*. El primer paràgraf deia:

"La pena per ometre de fer un report, o per fer un fals o incorrecte report, és una quantitat no superior a 20 lliures i la triplicació de la tara imposada. Una pena no superior a 5 lliures pot ésser imposada per deixar de fer un report, àdhuc si la persona contra la qual es procedeix pot provar que no era susceptible d'impost sobre la renda."

Si hagués deixat de tornar la meva fulla omplerta, podia esperar una multa de cinc lliures, màximum, però jo havia complert el meu deure, i podia estar tranquil. El meu *return* ja era probablement aleshores a l'oficina de l'Honorable Inspector d'Impostos.

Efectivament, pocs dies després en rebia una lletra breu — cinc línies — yo no havia declarat sinó la meitat del meu sou universitari, perquè havia començat a exercir el meu càrrec en octubre, de manera que solament els meus emoluments d'octubre a abril serien taxables en aquell any econòmic. A l'oficina d'impostos ho van compendre perfectament, però m'asseguraven que estarien molt satisfets si volia ferlos saber amb detall quin havia estat el meu càrrec, ocupació, etc., a partir del 6 d'abril proppassat. Vaig complaure'ls, i per aquell any no em van tornar a dir res més. Cent trenta cinc lliures anuals (cap a quatre mil pessetes) és la quantitat considerada com a necessària per a viure confortablement, i senzillament, a Anglaterra, un home sol, i aquesta quantitat és sagrada, no susceptible d'impost; per a l'home casat que viu amb sa muller (el meu cas), la quantitat intangible és elevada fins a dues centes vint-i-cinc lliures: no hi arribava pas la meitat dels meus emoluments universitaris. Per aquell cop el tresor de la Gran Bretanya no rebia cap aportació meva, i no vaig poder saber encara per pròpia experiència com s'anava fins al final en la recaptació de l'*Income Tax*.

Vaig saber-ho al següent any econòmic. Agafant-me entre dos cursos, havia, naturalment, de declarar la remuneració anual completa. Perquè cap dubte no me'n pogués restar una nota de comptador de la Universitat m'ho comunicava: "Els següents montants seran declarats respecte als vostres ingressos de la Universitat..." Així, curosament dirigits, sempre per correspondència no és gairebé possible d'equivocar-se. No cal dir que no és tampoc gens recomanable de fer-ho a gratcient. *Penalties*: "La pena per ocultació fraudulenta o falsa declaració d'algunes particularitats en fer alguna reclamació per obtenir alguna disminució o deducció, és de 20 lliures i triplicació de l'impost respecte a totes les fonts d'ingressos. Si alguna persona per tal d'obtenir alguna disminució, reducció, descompte o remborsament respecte a l'*Income Tax*, sia per ella mateixa, sia per altra persona, o en algun report fet amb referència a l'*Income Tax*, fa a gratcient una falsa declaració o una falsa representació, és subjecta, en condemnació sumària, a empresonament, que no excedirà de sis mesos, amb treballs forçats."

Sis mesos de treballs forçats! Els anglesos no juguen pas en aquestes qüestions, i dubtem que hi hagi cap anglès que s'arrisqui a intentar una ocultació qualsevulla per disminuir l'impost a pagar. ¿Us imagineu, però, el que s'esdevindria en terres hispàniques, si tots els que fan declaracions deficients en aquest sentit fossin condemnats a treballs forçats? Quines brigades infinites!

Al cap d'uns mesos, a la fi de març, vaig rebre la *Notice of Assessment* on se'm notificava la quantitat que havia de pagar com a impost: podia fer la reclamació que em semblés pertinent en el terme de vint-i-un dies. Tot em va semblar correcte i just, i cap reclamació no vaig fer, datada, en fi, a les acaballes de juny, vaig rebre una darrera comunicació on se m'indicava de bell nou, ja en ferm i sense reclamació possible, la quantitat a pagar i el deure de fer-la efectiva abans de deu dies. Havia arribat l'hora de presentar-me a una oficina, almenys per a pagar? De cap de les maneres: podia, si volia, pagar a caixa; però també podia fer-ho per xec o per gir postal. Vaig fer-ho per aquest darrer procediment — gratuit, com tot l'ús del correu que es fa amb motiu de l'*Income Tax*. Al dia següent, tenia en les meves mans el rebut corresponent: el carter me l'havia dut.

Aquest procediment senzill que estalvia temps, vaguetats, equivocacions — molt més senzill del que sembla encara en l'explicació que n'acabem de fer — fóra o no aplicable ací?

Es possible que molts lectors contestin negativament. Però jo estic que, si per *ací* entenem Catalunya, el procediment és aplicable, i molt aviat tothom se sentiria satisfet de l'avantatge que representa. Ara, si per ací entenem tot Estat, la resposta ja fóra una altra.

Imagineu-vos. Rebríeu per correu la fulla d'empadronament, a l'estanc de la cantonada la tornaríeu a tirar al correu, al cap d'un temps rebríeu la indicació de la quantitat a pagar, i, per correu encara, rebríeu la cèdula, després d'haver tramès la quantitat per gir... Ai las!, rectifico. Us caldria anar fins a la central de Correus, fer cua. Perdríeu gairebé tant de temps com per recollir la cèdula pels procediments actuals.

Tot s'enllaça; i els procediments més senzills en la nostra època de complicació, es basen en les organitzacions més perfeccionades.

FERRAN SOLDEVILA

Els nostres jardins

II

Introduir plantes noves, obtingudes a França, a l'Argentina o a Orotava, està bé, però no té un mèrit que pugui envanirnos. La vanitat, que és lletja en l'home, és en canvi molt acceptada i portada pels pobles i per les ciutats: sembla que de seguida que s'ajunten uns quants cents d'individus, ja els és lícit de trobar-se collectivament destres, bells, importants, intelligents, etc., etc. Passem per això, ja que ho hem trobat així, perquè nosaltres puguem fer un paper i envanir-nos en el

PERE DOT en el seu camp de roses

nom de les plantes, cal que ajudem i ens ajuntem al treball universal dels horticultors, que tothom sap quin és. Tothom sap que les plantes *naturals*, recollides al bosc, i a les planes i a la muntanya, aquí al Tibet o a la Polinèsia, per exploradors i botanistes pacients, són plantades, de primer, als jardins botànics; però, inmmediatament després, passen les llavors o les mateixes plantes, a mans d'horticultors, que les elaboren i cultiven, i miren de fer-ne plantes de jardí. Perquè rarament una planta de jardí conserva intactes les característiques naturals d'una planta del bosc. Les diferències de cultiu provoquen diferències notables en la vegetació i en l'aspecte: les flors acostumen a ésser elaborades, per part dels horticultors, en recerca de la duplicatura, això és, que de senzilles que eren en la planta *natural*, miren de fer-les dobles en la planta hortícola; els colors de les flors i la forma dels pètals, sèpals i altres òrgans, són també treballats, per creuaments i selecció artificial, de manera que les característiques més marcants de la flor primitiva siguin accentuades i purificades. Els clavells, les roses, les tulipes, els gladiols, que tothom coneix en llur infinita varietat i riquesa de colors i formes, són filles d'aquests mètodes. Es inútil que els romàntics i els poetes rurals i pastorils en protestin. Les cases més fortes els apliquen seguit, seguit, i no hi ha res a fer contra el gran èxit que obtenen.

Nosaltres i la nostra jardineria hem de confiar a l'esforç individual el progrés en aquesta matèria.

En la creació de varietats noves, el jardiner és tècnic i, al mateix temps, un poc artista maniàtic. Ningú no imagina un Ajuntament dedicat a la hibridació de roses, ni a la selecció de farigoles. Els nostres horticultors entren francament en el camí de les recerques i, en algun cas, de les treballes, però és evident que els falta la base de tècnica i d'estudis previs. Per ara, un sol hom pot afalagar aquesta nostra vanitat, que perseguim des del començament de l'article. Volem parlar d'En Pere Dot, i de les seves roses noves. Aquest ens fa quedar bé, i ens porta medalles d'or i diplomes internacionals de primer ordre. Amb la seva rosa *Madame Gregoire Staechelin* guanyà, l'any passat, l'única medalla d'or del Concurs de Bagatelle (París), el principal d'Europa. Els americans del Nord fan gran plat dels "nostres" rosers, i a l'Anuari de la *American Rose Society*, els noms de les varietats *Isabel Llorach, Lí Burés, Mari Dot, Frederic Cases, Olegari Junyent*, i fins i tot el d'un *Director Rubió* que jo m'estimo molt, apareixen amb gran freqüència. Les roses d'En Dot són dels colors dolços que van del rosa al groc-salmó. En general, el seu roser és fort, amb fulles llustroses i sanes i molt floridor.

Amb el fonament d'aquest esplèndid esforç i l'èxit individual, l'Ajuntament de Barcelona va poder, a partir de l'any passat, posar en pràctica la idea d'organitzar un Concurs Internacional de roses noves, semblant al de Bagatelle, però que aspira a superar-lo per als climes semblants al nostre, és a dir, per a tota la zona mediterrània i per la Califòrnia i Florida, principalment. Els amateurs d'aquestes regions no podien tenir, fins ara, altres tipus de roses, altres seleccions de rosers, que els donats pels Concursos de Bagatelle, el de la *National Rose Society* anglesa, i pocs més al centre d'Europa. Es a dir que un grec, per exemple, havia d'escollir els rosers del seu jardí a base dels que anaven bé al mig de la boira de Londres, que és el mateix que faria un habitant del Senegal que triés els seus vestits d'estiu damunt d'un catàleg de sastreria de Noruega.

El nostre Concurs Internacional de roses noves està installat al Parc del Palau de Pedralbes, on és visitable mitjançant permís fàcil d'obtenir. Hi ha dues medalles d'or, una del Rei, i una altra de la Ciutat de Barcelona. Al primer any, s'han rebut noranta varietats noves, procedents dels grans roseristes anglesos, francesos, alemanys, holandesos, luxemburguesos i italians, endemés dels nostres. El jurat internacional ha començat les seves visites: el president de l'*American Rose Society*, governador Clark, va ésser ací pel maig, i, poc després, Mr. Forestier. El conjunt dels parers es contrastarà aquesta setmana, i els premis seran concedits.

Creiem que aquest concurs farà créixer l'interès per les roses a Barcelona, i, des d'ara, ja ha cridat l'atenció del món dels roseristes sobre la nostra ciutat. Si la sort ens protegeix, decidits com estem a continuar el feixuc treball d'organització i cura del Concurs, podem esperançar un brillant demà a les nostres roses. El mateix caldria poder dir d'altres branques de la producció hortícola. La vasta regió dels arbustos, així com altres plantes de flor, demés de les roses, esperen el treball dels nostres especialistes. Les Exposicions periòdiques de plantes i flors de què vam parlar en l'anterior article, són un encoratjament per aquesta activitat, però és el públic *amateur* el que més pot fer per acréixer l'interès dels horticultors per la producció de varietats noves. No són els jardins públics els que dónen l'índex de la qualitat de la jardineria d'un país, sinó els jardins privats i l'afany i l'educació hortícola dels *amateurs*. L'activitat d'aquests reacciona sobre els establiments d'horticultura i en determina llur progrés comercial i tècnic. I, així, acabarem aquest article demanant més i millors aficionats als jardins, com a un dels elements essencials del millorament de la nostra jardineria; i deixarem per a un darrer article el parlar dels obrers-jardiners, el progrés tècnic dels quals és indispensable per la perfecció de l'Art dels Jardins a casa nostra.

NICOLAU M.ª RUBIÓ I TUDURÍ
Arquitecte

No sols a Wall Street...

Aquesta setmana els diaris han anat plens de detalls del pànic financier de Wall Street, però en cap no s'ha fet menció de les hores d'angoixa que també ací s'han passat en les sales del Casino Mercantil i sota les majestuoses naus de Llotja.

Dilluns passat sobretot, dia de la davallada màxima dels valors cotitzats a la nostra Borsa, també hi hagueren els petits drames íntims, desproveïts de la truculència i de l'aparatositat amb què ens els presenten els telegrames de Nord Amèrica, però no menys susceptibles de crear serioses complicacions econòmiques.

Es molt estesa la idea que la Borsa constitueix un joc d'atzar i que hom hi entra per fer-se ric. Els qui la defineixen d'una manera tan simple, tan còmoda, troben doncs d'una perfecta naturalitat que de tant en tant sobrevingui algun «crack» del qual surten arruïnades algunes dotzenes de persones.

Cometen evidentment error els qui això pensen, car la Borsa, després de tot, és una de les coses més ben pensades, potser una de les millors creades pel règim capitalista. Globalment enfocada, la Borsa és un baròmetre que denota bastant fidelment l'estat d'un país.

En aquest darrer període, no obstant, hi ha hagut inflació i en el primer acte de contrició que fan les Borses, és quan s'han presentat doloroses sorpreses.

La Borsa exigeix preparació i documentar-se, coses que en la majoria dels casos no és veu en els que s'hi fiquen, emportats excessivament pel «que es diu». El mateix gremi de corredors pateix d'una sèrie de tares, en no procurar-se sempre el major nombre de dades per a la informació dels seus clients. Quantes vegades hom no ha vist llençar-se cegament en un valor, només per les vagues referències o indicacions que «ha de pujar»?

Entre nosaltres mateixos tenim casos palpables que demostren que el prestigi de què gallegem sempre en les notes d'encàrrec que surten en els diaris, no és pas massa sòlid. El «bluff» més sorollós el donaren el mes de setembre les Filipines, les quals amb arguments a quin més pueril es feren pujar 150 enters en pocs dies. La realitat brutal trencà tots aquells somnis i en altres pocs dies tornà el valor a la seva normalitat. La jugada, una de les més sensacionals dels nostres temps, va costar una pouada de duros.

Aquest afany d'enriquir-se ràpidament ha portat casos tan recents com els dels Petrolis, accions de 10 duros (!) que abans d'emetre's ja es «feren cotitzar» amb 25 por 100 de prima. Al rotllo se'ls féu arribar a 17 duros en meys de cinc dies, però una vegada més la realitat s'imposava i el valor ha tornat allà d'on havia d'haver sortit, tractant-se d'una explotació que tot just s'iniciava.

En aquell moment de febre vaig preguntar a molts dels qui es llençaven frenèticament als Petrolis i cap d'ells no sabé contestar-me fixament per què compraven. Només sabien que havien de pujar més i retreien que hi ha petrolis de 10 dòlars que a Nova York es cotitzen a 1000. Quin raonament, a fe!

Es difícil en semblants circumstàncies demanar seny i reflexió, sobretot si aquests frenesís no són continguts pels propis elements d'emissió o pels banquers que en tenen cura, alguns dels quals semblen també endur-se per un afany de lucre amb la mateixa fúria que ho fa el pobre forner i adroguer de la cantonada.

Car el drama d'aquests dies no és pas el que hagi pogut passar l'especulador d'ofici, que en general ja compta amb reserves. El drama és el que hagi pogut passar aquest pobre diable de botiguer que no presta atenció als quefers de la tenda, del comptable que oblida massa els llibres que porta, del modest rendista enlluernat també pels fabulosos negocis que se li presenten. Parlen massa dels jaciments de Venezuela, del sucre de Filipines, del preu del flúid a Buenos Aires, del pressupost extraordinari, de l'Estatut ferroviari, de la potassa de Cardona... de tantes coses que es fan un garbuix i ni ells mateixos saben de què es tracta.

N'han encertat una, n'han encertat dues i tres i mancats de cap mena de preparació, sense l'assessorament dels corredors (no pas per mala voluntat, sinó perquè tampoc la tenen), sense un control eficaç de la Banca, s'han trobat ara que a la primera patacada seriosa han perdut tots els guanys que els havien costat tants suors.

Se'ns objectarà que a la Borsa d'ací no són possibles cops d'audàcia com, segons sembla, es permeten els ianquis. Potser sí, per bé que a nosaltres particularment, ens sembla que després dels dos casos que hem esmentat més amunt, a la nostra Borsa els audaciosos faran el que els doni la gana precisament perquè al que hi entra no se'l posa a cobert de res.

Si l'única missió de banquers i intermediaris és fer diners sigui com sigui, és clar que les coses ja van bé con estan ara. Però, tal vegada que exigir a tots plegats una tutela moral sobre l'incaut, seria una obra, a més d'humanitària, de bon govern.

La ruïna d'un parell de milionaris no té cap transcendència. En canvi, repercuteix considerablement la fallida d'uns quants tenders. Es als modestos que cal protegir, i ja que no és possible evitar-los la golafreria d'una riquesa ràpida, almenys que no es contribueixi a facilitar-los aquestes illusions.

Cal esperar que l'episodi d'aquesta setmana (que sembla que hauria d'interpretar-se com una culminació a les succesives sotragades que vénen produint-se a Borsa des de fa cinc o sis setmanes), no es repetirà pel bé de tots. Però que servís almenys de llicó, cosa aquesta darrera difícil de creure, car l'afany de «fer la pau» i el dels guanys ràpids, han esdevingut uns sentiments arrelats entre la gent.

VICENTS BERNADES

La «caricatura» política a l'estranger

INNOCENCIA

Briand ha dit a la Conferència de La Haia que la guerra no es desitjada com un avantatge per ningú.

(*Il 420*, Florència.)

La descoberta de Barcelona

Una caricatura que ja té uns quants anys representava tot d'indis amagats darrera unes mates, prop de la platja on Colom desembarcava. En veure el navegant, seguit dels seus companys, els indis fugien corrents, cridant: «Ja ens han descobert!»

Ara, amb motiu de l'Exposició són molts els periodistes estrangers que ens han descobert.

Un dels últims descobridors és il signore Adriano Grandé, que des del darrer número de *La Italia letteraria* comença un *Meridiano di Barcellona* parlant d'allò que en diuen el barri xinès, que ell anomena *Parrio Cino*: «Fou altre temps, com diu el seu nom, un barri xinès. A poc a poc s'ha convertit en refugi dels detritus humans de quatre o cinc races, meridionals i orientals.» Res, ja estem descoberts.

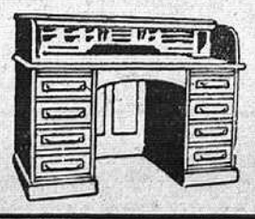
"LA PÈRGOLA"
EL RESTAURANT DE MODA A L'EXPOSICIÓ
ha quedat convertit en
un estoig de cristall
Hi ha calefacció
ORQUESTRINA VERDURA
Telèfon 33924

Sastre
Fontbernat
Cucurulla, 2, 1er

RAMON BES & C.A
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utillatge per les Arts Gràfiques
Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

Aquest número ha estat passat per la censura

L'èxit havent superat tot càlcul en la primera excursió en autocar per Espanya,
VIAJES MARSANS, S. A.
es complau a comunicar als seus afavoridors que amb data 1er de desembre sortirà d'aquesta la tercera excursió, visitant
Saragossa, Monestir de Piedra, Alhama d'Aragó, Madrid, Córdoba
Sevilla, Granada, Múrcia
Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona
Quinze dies de viatge amb allotjament i pensió en hotels de tot primer ordre i installació confortable i
AUTOCAR PULLMANN
(proveït de calefacció per aire calent),
per 775 pessetes per persona.
Detalls complets en l'Agència VIAJES MARSANS, S. A.
Rambla de Canaletes, 2 i 4 - Barcelona
Conquistador, 44 - Palma de Mallorca || Sant Francesc, 18 - Olot
Pintor Sorolla, 16 - València || Major, 10 - Girona
Madrid, Sevilla, Vigo, Santa Creu de Tenerife, Granada, Saragossa, Bilbao, La Corunya, Pontevedra, Alacant, etc.

AGUSTÍ ALTABA
MOBLES PER OFICINES
29, TALLERS, 29 Telèfon 17445

LES LLETRES

SOBRE UNA CRISI DE L'ESPERIT

Assaig inèdit de PHILIPPE LAMOUR

(*Acabament.*)

III. — *I ara...*

El pansament burgès és mort.

Doncs matem-lo.

No per aquell gust únic de la destrucció que sembla ésser l'únic plaer de Berl. No s'han de trepitjar els cadàvers.

Matem-la substituint-li la força d'un pensament constructiu, que veu el món amb uns ulls nous. Ningú no té res a guanyar volent de totes passades restaurar els vells ídols, obstinant-se en la defensa d'un règim que la necessitat elimina biològicament. Sobretot quan aquest temps nou és d'una riquesa i d'una joventut prodigioses.

La vella civilització es condemnava per l'evidència. Arrapar-s'hi per despit o impotència d'adaptar-se és suïcidar-se. Cal tallar la corda.

Però, on es manifesta aquest esperit nou, expressió d'una civilització que puja? Els vells pontífexs ho pregunten amb ironia i, analitzant les darreres novelles, s'afanyen a estigmatitzar d'esterilitat absoluta les noves generacions.

No és gens sorprenent que els vells, jutjant des de dins d'una civilització en decadència, no vegin l'esperit nou; el cerquen allà on no és.

L'esperen normalment com una seqüela de llur pròpia activitat, persuadits que les vies escollides per ells eren les úniques possibles. Cerquen bones novelles, perquè la literatura fou llur mode d'expressió suprema i que la novella era l'única forma literària que prevalia sobre totes les altres.

Una civilització que ho té tot a fer, comença per renovar les maneres d'expressió de les idees i dels sentiments. Ho reprèn tot a la base. Torna a partir del zero.

Les arts essencials, les que toquen de prop les necessitats primitives de l'home, són represes i transformades, mentre que les generacions precedents les havien practicades en virtut de la velocitat adquirida i sense cercar-los noves lleis. Es per ells que, de bell antuvi, s'expressarà l'esperit nou.

Le Corbusier ha creat l'arquitectura moderna. Hi cerca un confort i una línia adequats als nostres desigs, fets de simplicitat i de comoditat. Adapta les regles eternes de l'art de construir a les línies modernes. Dóna l'expressió nova d'un tema permanent. Refà les ciutats amb la línia recta, l'aire, la claredat, la llum. Aquí hi ha l'esperit nou i el seu geni creador.

La música s'ha renovat totalment. Feia segles que vivia sobre un classicisme ric d'obres mestres. De cop, aquesta necessitat de canviar de pell la nostra ànima, aquesta necessitat d'aigües lustrals que ens ha agafat a tots després de la guerra, ha suscitat aquesta música estranya i patètica de la qual avui dia ens embriaguem exclusivament.

Ha tornat a baixar als fons més ingenus, més directes de la inspiració primitiva. N'ha tornat amb unes melopees nostàlgiques la massa tendra malenconia de les quals ha calgut velar amb la ironia dels saxofons. Els vells han sentit pujar aquesta immensa onada de simplicitat complexa. Han estigmatitzat aquesta "música de dàncings", aquesta "música salvatge", aquesta "música de negre".

Però aquesta música de salvatge era la nostra música de llops joves, asseguts a la rodona en la clariana, els ulls lluents i les dents llargues. S'ha imposat, sense sotragades, normalment, tot insinuant en nosaltres la seva bellesa com una necessitat. I heus ací que neixen les obres mestres i que aquesta música ha esdevingut clàssica, del classicisme de la gran època que ve.

Avui les necessitats més primitives, necessitat d'abrigar-se i necessitat de cantar, s'han renovat enterament després de segles que no han inventat en literatura més que el naturalisme per fer de continuació del romanticisme, declaren amb gravetat que res no es veu sortir de la jove intelligència moderna.

Hi ha més. Al costat dels antics modes d'expressió renovats, han aparegut nous modes.

Un art s'ha creat, nascut amb nosaltres, que és nostre i que obre un camp nou a l'expressió de tots els sentiments. Es l'art mateix de la vida, tan viu, tan matisat com ella i que permet de copsar més que l'emoció de les paraules, ja que permet de copsar la dels menors gestos i la del silenci. Tot just creat, el cinema extreu d'ell mateix el seu propi geni amb una rapidesa prodigiosa. Al llarg del camí deixa obres mestres. Tota la jove generació és apassionada del cinema i s'hi interessa quasi exclusivament. Gràcies a ell, als angles de preses de vista, ha nascut l'art fotogràfic que illustren a França Man Ray i Germaine Krull.

L'objectiu artificial, més sensible i més exacte que l'objectiu ocular, renova la nostra visió del món, arrenca, amb una instantànea, i fixa unes beutats que no sospitàrem. La fotografia ha sortit de la infància i de l'operador de noces i àpats per convertir-se en un art vivent.

Què esperen, doncs, aquells vells per fer-nos justícia? Esperen, enfangats en llur rutina, una renaixença o una illustració de les arts antigues, de les que eren l'expressió de llur temps i únicament d'aquells.

Visitant un museu, hom està segur de trobar-hi un bon burgès abocat sobre un gravat antic i que exclama: "Quina feinada! Quina minúcia! Avuí ja no se saben fer aquestes coses!" Sí, es podrien fer. I si només es tractés de la feina, s'ha fet molt millor. Quan la fotografia no era encara la manera normal de representació de l'actualitat, una revista com *L'Illustration* publicava cada setmana uns quants gravats sobre els successos de la setmana. Aquestts gravats reproduïts a doble plana eren fets sobre coure, directament i al petit traç, i era un treball diferent del de fer un retrat en un taller. Per què ha desaparegut aquest treball, per què el gravat no és ni de molt tan estès com abans? Perquè la fotografia li ha pres el lloc gairebé pertot.

Es recorría al gravador per tal de fer un retrat o una làmina d'illustració. A hores d'ara, això ho fa el fotògraf. Es a dir, que ja no hi ha gravadors? N'hi ha d'excellents que són uns grans artistes. Però llur art és menys estès i puix que un altre procediment el supleix, és normal que en neixi un art diferent del del gravador, però que, també, comportarà les seves obres mestres.

Ens exigiu gravadors perquè ja no en tenim, i ignoreu els nostres cineastes i els nostres fotògrafs perquè produeixen obres mestres. Quina bona fe!

Però la literatura, l'eterna literatura?

Doncs bé, no; no crec que tingueu bones novelles. Estem tips de novelles i les nostres preocupacions són unes altres. Es remarcable que totes les expressions d'art que ens apassionen siguin d'ordre internacional. Un film no té cap nació i fins ara no tenia cap llengua. Escoltem indiferentment els discos Gramophone o Columbia. Llur producció no ens arriba per la traducció o importació després d'una tria. Llur producció és mundial, prevista per a tot el món i immediatament repartida per tot el món.

Aquest caràcter *normalment* internacional és del nostre esperit, i és per això sens dubte que la literatura, amb la barrera del seu idioma, ens interessa menys que les altres formes d'expressió del pensament i del sentiment.

Tenim *el sentit, el gust, la necessitat del que és general, universal.* En aquest sentit tornem a l'essència mateixa de l'art, que no és pas analítica, sinó sintètica. La novella està de baixa. Jo no la llegim. Al contrari, l'assaig, aquesta temptativa de comprensió que comporta necessàriament un judici general, reneix i s'imposa. Som curiosos del món, curiosos de la nostra època. Donaríem tots els adulteris de París i totes les històries d'alcova per un reportatge ben fet de Roubaud sobre un objecte que s'ha pres la pena de conèixer, de comprendre i d'expressar sintèticament en tota la seva amplitud i la seva varietat. Vendríem tot un lot de novelles per un estudi ben fet sobre la racionalització americana, i *Standards*, el llibre de Dubreuil, aquest obrer mecànic que ha treballat dos anys a Amèrica, ens interessa moltíssim més que les històries de saló. Hem llegit amb passió *Caliban parla*, de Jean Guehenno, perquè era una obra construïda, escrita, literària, però sobretot un assaig sòlid, una síntesi completa de l'apassionant problema del poble d'on sortirà la nova selecció.

I aquestes preocupacions, aquest estat d'esperit, també són internacionals. En tots els països d'Europa, la joventut és neguitosa del món. Pertot cerca les condicions d'aquesta civilització que neix, renega de les valors antigues. Daniel-Rops, a França, torna a plantejar el problema de la coneixença, mentre Dupeyron cerca de penetrar la idea de revolució i d'extreure'n tota la valor. A Alemanya, Klaus i Glaesser defineixen la missió d'una joventut nova. Pertot un món es crea que aparta els joves dels conflictes del cor en profit de les construccions socials.

I aquest moviment no és pas un moviment intellectualista a l'inrevés. Es dibuixa una situació neta contra la intelligència per la intelligència i en profit de l'acció. Hom cerca veritats "més còmodes que veritables". Es sacrificat el matís a l'aplicació pràctica, al que és real.

Fer voluntàriament abstracció d'una part de la intelligència, de la seva part estèril, encara és intelligència. Per abstraure cal conèixer, i és voluntàriament com l'abstracció és consentida. Es voluntàriament que l'esperit ha triat d'ésser més sà que fi, més vivent que subtil.

I és així que paral·lelament a la renaixença de l'assaig reneix la poesia. No la versificació, sinó la poesia de debò, la que existint essencialment en el cor de l'home tot ho impregna i tot ho penetra. Es indicatiu que Cocteau, no fa gaire, hagi classificat tota la seva obra sota la paraula poesía. Aquesta poesia s'expressa en relats indiferents a la lògica. L'esperit escull un tema poètic, l'arbitrari i la inversemblança del qual ell mateix, irònicament, expressa. Escull, amb la complicitat del lector, les peripècies de què té necessitat sense recerca d'exactitud, amb l'única cura de guardar el ritme del cant.

I és l'expressió d'instints violents, de revoltes espontànies, en crits vius, directes, sense el socors de la intelligència. Es la naixença d'un estil sense preparació en què les paraules van de dret a la percepció sense el torsimany del raonament, per òsmosi, a cops de puny. Quina joventut!

Així Delteil s'emporta els seus herois històrics al ritme de la seva pròpia joia, al pas gimnàstic. Qui, temps enrera, hauria imprès *J'adore?* Qui hauria concebut Artaban com ho ha fet André Cayatte? Qui hauria imaginat aquest bell animal sense lleis adquirides cercant les seves disciplines a través de la vida, al sol, de l'amor instintiu, intradicional, fantasista i dolorós?

On és el conformisme d'aquesta literatura? Uns animal joves prenen possessió d'un món nou del tot. Ja no creuen en els principis fatigats d'una civilització en la qual respiren malament i que els és estranya. Han bandejat els preceptes i les paraules amb majúscula. Són sense exemple, sense tradició, sense experiència. Menyspreen els que els han precedit i el fariseisme dels quals ha fet fallida xipollejant en la sang. No tenen ni ordres ni consells a rebre dels vells que no han sabut evitar la guerra i que han sabotejat la pau.

Només tenen que ells mateixos, llurs instints, llurs còleres, llurs deures, llurs esperances. Tenen un orgull violent nascut de llur solitud i de la grandesa de la tasca entrevista. Tenen una immensa confiança en ells mateixos perquè han vist massa de prop la mort normalitzada. Tenen l'esperit sintètic, instintiu i sobretot ofensiu. Tenen el gust de destruir per reconstruir. Amen la vida senzilla, sana, joiosa. La vida a l'aire lliure, la marxa, la velocitat, els camps. L'escutisme es generalitza, l'alpinisme es desenrotlla.

No tenen altres lleis que les del clan que han triat. Busquen un esperit d'equip, una moral de mèrit, uns mots d'ordre clars, precisos, exaltant a refer un món a llur mida i a llur gust.

Un dia, com en Kipling, s'alçarà un cant que serà tan jove i tan nou, que expressarà tan simplement, tan directament, l'embranzida i el lirisme ressorgit dels pobles, que federarà l'esperit nou. S'expressarà per uns principis clars i uns caps rudes, i serà la crida a les races fortes, a la vida ampla, a la salut.

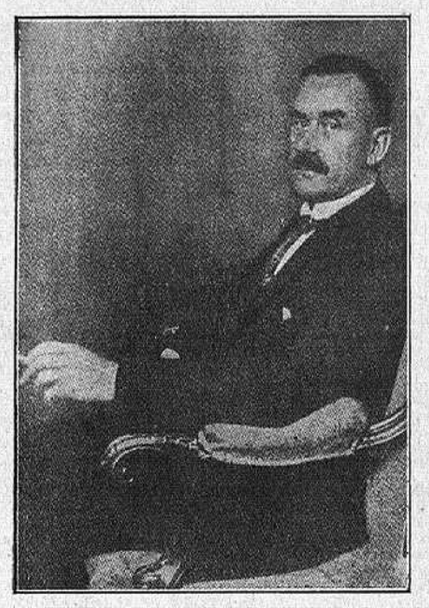
De la necessària crisi de l'esperit sortirà la selecció, l'aristocràcia de les nacions populars que conduirà la civilització nova i n'expressarà la grandesa.

PHILIPHE LAMOUR

THOMAS MANN

PREMI NOBEL DE LITERATURA, 1929

En unes pàgines autobiogràfiques que lliurà al públic temps ha, Tomàs Mann, el guanyador del Premi Nobel de Literatura d'enguany, després de contar-nos el seu passat «obscur i vergonyós» de colegial gandul i tossut a Lübeck, d'oficinista fracassat a Munich, i de jove sense ocupació a Roma, acusa com a causa de tots aquests mals, la seva funesta passió per la literatura. Aquell passar-se els dies «escrivint i

devorant aquesta mena de llibres que hom anomena literaris i als quals un home com cal dedica com a màxim, per tal de distreure's, les seves hores de lleure», fou segons ell, el que va fer-li avorrir i deixar aviat la vida de soldat i, baixant de graó en graó, el portà, ja cap a la trentena, a ésser redactor del *Simplicissimus*.

Un home així, ens diu, què penseu que hagi pogut esdevenir? M'imagineu, potser, en alguna taverna d'anarquistes, l'ull tèrbol, una bufanda al coll, en companyia d'altres perduts? M'arrossego pels carrerons, com me pertocarà?

No; visc aureolat d'una llum d'apoteosi. Res és comparable a la meva felicitat. Sóc casat, tinc una dona extraordinàriament bella — una veritable princesa, si m'heu de creure — el pare de la qual és professor d'una universitat reial. Ha fet el batxillerat sense que per això em menyspreï, i m'ha donat dos fills ben sans, autoritzats a totes les esperances. Sóc l'amo d'un pis molt gran, perfectament situat, amb llum elèctrica i tot el confort modern, guarnit de mobles, de tapisseries i de quadros magnífics. En el meu parament no hi manca res, tinc tres minyones de bona figura i un gos escocès magnífic, menjo «croissants» des del te del matí i no porto sinó sabates xarolades. Què més encara! Faig passejades triomfals. Visito ciutats, invitat per societats literàries, em presento d'etiqueta i la gent aplaudeix tan bon punt em veu. He anat, àdhuc, a la meva vila nadiua. La gran sala del Casino estava plena de gom a gom; hom va oferir-me una corona de llorer i els meus conciutadans aplaudiren. La gent pronuncia el meu nom alçant les celles, tinents i dametes soliciten autògrafs amb el termes més respectuosos, i trobaria molt natural que qualsevol dia m'atanyessin una condecoració,

I per què tot això? Mercès a què? Com hi he arribat? Jo no m'he esmenat pas. He continuat fent el que ja feia quan era el darrer de la meva classe, o siga somiar, llegir versos i escriure'n jo mateix. I és a això, justament, que dec tota la meva esplendor. És una recompensa adequada a la meva conducta? Si els meus antics professors em veiessin amb tota aquesta magnificència, haurien d'abjurar tot allò en que han tingut fe.

Aquells que han fullejat els meus escrits recordaran que sempre he manifestat certa desconfiança pel que fa a la vida de l'artista i del poeta. En efecte; sempre em vindran de nou els honors que la societat atorga a aquesta espècie. Jo sé el que és un poeta, perquè m'he convençut que jo en sóc un. Un poeta és, per escriure-ho en poques paraules, un individu que no serveix per cap activitat seriosa de qualsevol mena que sigui, que sempre està ocupat en altres coses, absolutament inútil a l'Estat, sovint, àdhuc, bastant sospitós, que no té ni necessitat d'estar dotat especialment sinó que pot ésser d'un esperit tan lent i imprecís com he estat sempre jo mateix; en fi, un xarlatà interiorment infant, discutible des de tots els punts de vista, que no hauria d'esperar de la societat — i no espera — altra cosa que un silenciós menypreu. I el cas és, però, que aquesta societat concedeix a aquest home la possibilitat d'arribar, dintre d'ella, al prestigi i a la prosperitat.

Millor que millor; l'avantatge és per a mi. Però ací hi ha alguna cosa que no deu pas anar com cal. Perquè així deu encoratjar el vici i inquietar la virtut.

* * *

Com posant una carota grotesca damunt un rostre sever i consirós, Tomàs Mann es complau en les pàgines transcrites a desfigurar faceciosament la torbació que introduí en la seva vida l'aferrissada lluita que hagué de sostenir per a conquistar el seu art i expressar el neguit que informa la seva obra. D'una i altre més que tot el que ara ell pugui dir-nos ens en parlen les seves obres, veritables autobiografies del seu esperit. Si en el *Buddenbrooks* publicat quan l'autor tenia tof just 26 anys, ja ens descriu el conflicte de l'artista nascut en l'ambient essencialment burgès que ell trobà a la seva casa pairal de Lübeck, en les obres que seguiren a aquesta s'ha anat cenyint, encara, a narrar-nos, cada vegada d'una manera més intensa i més íntima, les peripècies del seu esperit, únic cosmos existent per aquest escriptor eminentment subjectiu. En *Tonio Kröger* penetrem la seva infantesa. Aquell collegial «gandul i tossut» de què ell ens parlava suara, és un infant sensible, trasbalsat per l'instint de l'art que estima, per damunt de tot, el brollador del jardí, el vell noguer, el seu violí i la mar llunyana. Entre un pare burgès, de vella soca germànica, eixut i positiu, i una mare criolla — la mare de Mann era filla d'una brasilenya d'origen portuguès — «ardenta i ombrívola, que tocava meravellosament el piano i la mandolina», el petit Tonio «preocupat de coses en les quals ningú no pensa» va explorant les pregoneses del seu esperit, descobreix ben d'hora que l'amor és dolor — el tema cabdal en l'obra de Mann —, però no pot esmenar la seva conducta ni treure cap utilitat pràctica de les seves observacions. És per això que un home ja format, tornant de totes les cultures, teoritzador lúcid, trontollarà encara i caurà en *La Mort a Venècia* — on Mann ens descriu els ambiciosos somnis i la lluita intensa d'aquella seva jovenesa que suara ens presentava com perduda — al sol contacte de la bellesa viva. Obra nascuda de l'esperit de la música, que té una importància enorme en tota la producció de Mann, minada tota ella pel leit-motiv de la mort. Sota una absoluta perfecció de forma i la límpida nitidesa del seu estil revela tota la llorda terbolesa de la «Sensucht» germànica, tot aquest anhel melangiós, insadollable. Endebades creurà Aschenbach, per un moment, escrivint aquella pàgina a la platja mentre contempla el bell cos nu de l'adolescent Tadzio, que empresona el ritme vivent, la suprema bellesa, en la seva prosa. Com un artista el seu ideal, com un home la seva vida més alta, esguarda Tadzio llunyà mentre ell agonitza a la platja.

* * *

Tomàs Mann nasqué en 1875. La llista de les seves obres és llarga. Voldríem que Soldevila donés aviat en català aquesta traducció catalana de *La mort a Venècia*, que de tant de temps té anunciada.

JOAN ALAVEDRA

La llibertat de les paraules

Hi ha una part important — fins ara per la qualitat i aviat potser per la quantitat —, de literatura de llengua anglesa que no veu la llum ni a Anglaterra ni als Estats Units, sinó a París, ja que la «pruderie» d'aquells dos països no tolera la llibertat d'expressió que és gairebé un principi comú a les manifestacions literàries que han trobat la seva casa editora en «Shakespeare & Co.» i la seva revista en *Transition*.

Aquesta casa edità l'*Ulisses* de Joyce, i en la revista esmentada, el famós autor irlandès i alguns companys seus han publicat un manifest:

«Fastiguejats de veure encara novelles, contes, poemes i obres de teatre que han romàs sota l'hegemonia del mot banal, de la sintaxi encarcarada, de la psicologia estàtica, del naturalisme narratiu, declarem que l'escriptor expressa una idea i no pas que la comunica.»

Més o menys, com havia dit algú, en mans de tot bon escriptor, cada paraula és un neologisme. Però el manifest de *Transition* té més abast i tendeix a crear un nou preciosisme, un llenguatge de petits grups que sols entenguin els iniciats.

D'aquí no sols la limitació d'aquesta mena de littratura, i la seva dificultat, i de vegades impossibilitat, de traducció.

Ja en el seu *Ulisses*, Joyce ha usat d'aquesta llibertat que ha fet de cada traducció de la famosa obra gairebé una adaptació.

¿Hi haurà algun importador de novetats que s'afiliarà a aquesta llibertat?

Banyeres Cardona. Vergara, 1

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Jaume I, 11 -- Telèfon 11655

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Sessió de cinema MIRADOR

corresponent al mes de novembre, tindrà lloc el dijous, dia 28, a les 10 de la nit, al

Cinema RIALTO

● Un film còmic de l'any 1929 i un del 1909

UN PARELL DE MARINERS

per Stan Laurel i Oliver Hardy

UNA AVENTURA DE MAX

per Max Linder

● Un film d'avantguarda

ENTR'ACTE

realitzat per RENÉ CLAIR

● Un film policíac d'I. Cummings

CLUB 73

(SOTA EL FRAC)

(Vegi's la nota de 6.ª plana)

Els subscriptors de MIRADOR podran adquirir les localitats des de demà divendres, a la nostra redacció.

Novetat Literària

Ha sortit el llibre

Pere Mialet presenta...

del qual no haveu de deixar de llegir, entre altres contes narracions:

El fill dels altres. Dos enamorats i un disc de fonògraf. El suicida. Historia trista d'una cadira.

212 planes de text en paper ploma, preu 4 Ptes.

Es ven a totes les llibreries i quioscos.

Dipósit Central:

Llibreria Verdaguer

Rambla del Mig, 5. - Barcelona

ROSSA DE MAL PEL ♦ Novel·la realista barcelonina de JOSEP M. FRANCÉS

Sortirà aviat

Encara no us heu subscrit a la Col·lecció Popular de LES ALES ESTESES?